

Sportul curat – baza educației sportive

Actualul număr al Revistei *Sănătate Publică, Economie și Management în Medicină* este tematic. Genericul ediției este Sportul curat - baza educației sportive. Laitmotivul acestei culegeri de articole tematice este o frază din filmul „Mișcarea în sus” – „**Sportul curat este ceva mult mai bun decât toate războaiele reci sau fierbinți**”.

Sportul curat este baza educației sportive. Sportul poate modela și modifica profund atitudinile și convingerile unei persoane. Exprimarea clară, fără echivoc a unui set de așteptări privind comportamentul în cadrul unui sport poate avea un impact puternic și de durată asupra întregii societăți.

Gradul în care aceste așteptări sunt susținute de către sportivi și societatea noastră le poate spori legitimitatea în ochii colegilor concurenți și poate întări percepția că încălcarea acestor așteptări este greșită. Dezaprobarea profundă care urmează încălcării standardelor de comportament larg apreciate poate fi o sancțiune extrem de puternică, iar dorința de a evita o astfel de dezaprobare este un factor de descurajare la fel de solid. Prin urmare, crearea a ceea ce a fost descris ca o „comunitate morală” asociată este esențială pentru dezvoltarea unei comunități sportive în care practicile de dopaj sunt reduse la minimum (acceptând că vor exista întotdeauna sportivi care cedează în sport, ca și în alte domenii, tentației de a înșela).

Deseori, sentimentul de „bine și greșit” și percepția comportamentului normativ în cadrul unei comunități este factorul determinant al conduitei sportive adecvate. Practicile de dopaj au fost în cea mai mare parte încorporate în sporturi unde astfel de comportamente fac parte din „cultura” sportivă. Astfel, comunitatea sportivă trebuie să sublinieze în mod constant faptul că un comportament de consum de dopaj este în mod fundamental contrar principiilor și percepțiilor sportului, adică împotriva spiritului sportului și spiritului olimpic.

Sportul curat este esența sănătății. Unul din obiectivele antidoping este protecția sportului curat și, prin urmare, nevoia de a informa sportivii și toate persoanele care practică sportul cu privire la riscurile dopajului accidental. În ultimii ani, cercetările antidoping au identificat suplimentele nutritive, folosite des și de sportivii recreaționali sau prescrise de către personalul medical ca o metodă de recuperare, inclusiv cu alimentele contaminate ca fiind principalele surse de dopaj involuntar. Suplimentele nutritive au fost contaminate cu diverși stimulenți, β 2-agoniști, prohormoni, steroizi anabolizanți „clasici” și steroizi de designer neaprobați.

În mod similar, consumul anumitor alimente, în special produse din carne, este deosebit de îngrijorător, deoarece acestea pot duce la o constatare analitică adversă pentru sportivi, dar nu pentru sănătatea populației. De exemplu, investigații recente au arătat că agentul anabolizant clenbuterol este folosit abuziv în unele țări ca promotor de creștere în hrana bovinelor. Consumul de carne de la bovinele tratate cu clenbuterol poate duce la rezultate analitice adverse și la cazuri de otrăvire.

Desigur, practica îmbunătățirii performanței atletice prin substanțe străine era cunoscută încă de la primele jocuri olimpice. În 1967, Comitetul Internațional Olimpic (CIO) a înființat o comisie medicală responsabilă de elaborarea unei liste de substanțe și metode interzise. Testele antidoping au fost introduse pentru prima dată la Jocurile Olimpice de iarnă de la Grenoble și la Jocurile de vară din Mexico City în 1968. Și doar în februarie 1999, la Conferința mondială privind dopajul în sport la Lausanne, Elveția, CIO a recomandat crearea unei agenții internaționale antidoping.

Pe de altă parte, percepția cu privire la probabilitatea detectării, severitatea pedepsei și viteza cu care vor fi

aplicate sancțiunile par să descurajeze comportamentul de dopaj. Îmbunătățirea programelor de control al dopajului va întări strategiile de testare cu atenție, fiind aplicate strategic și cu fermitate.

În societatea noastră persistă percepția greșită că dopajul nu este o problemă de sănătate publică. Este o problemă locală, este problema sportivilor. Toată lumea uită de metoda de profilaxie a oricărei boli cum este activitatea fizică și mișcarea în general, care duc spre sport fie recreațional, fie de amator sau de performanță.

Educația fizică ar trebui să fie continuă și susținută; trebuie să aibă loc pe parcursul întregii cariere profesionale a unui individ și să se concentreze pe valori și abilități bune de luare a deciziilor, precum și pe o apreciere a rolurilor și responsabilităților în societate, astfel ca în rândul populației să creștem nivelul de cultură fizică.

Preocuparea pentru sănătatea sportivilor și integritatea sportului a dus la interzicerea anumitor substanțe, deși au trecut mulți ani înainte ca testele analitice să aibă loc. Astăzi, programele de control antidoping au devenit sinonime cu testele de urină și rezultatele analitice adverse. Acestea au limite datorită ferestrei de detectare a substanțelor interzise, calendarului de recoltare a probelor și sofisticării unor regimuri de dopaj. Au existat o serie de situații în care aceste limite au fost demonstrate de sportivi care și-au proclamat nevinovăția pe baza trecerii testelor analitice pentru a mărturisi ulterior că au fost dopați. Aici apar și probleme etice.

Sportul merge într-un pas cu știința. Ghidurile de operare și documentele tehnice ale WADA pentru pașaportul biologic al sportivului (ABP), publicate în 2009, denotă că ABP este o paradigmă care deduce utilizarea substanței sau metodei interzise prin monitorizarea biomarkerilor discriminați în timp. Modulul hematologic detectează manipularea sângelui prin utilizarea agenților de stimulare eritropoetică sau prin transfuzii de sânge. Modulul steroidian identifică steroizii androgeni anabolizanți endogeni atunci când sunt administrați exogen și alte substanțe sau metode de dopaj cu steroizi indirect.

Cunoștințele în continuă creștere în medicină, biologie moleculară, biochimie și biotehnologie au extins substanțial opțiunile de manipulare farmacologică a performanțelor sportivilor. Deloc surprinzător, acest lucru a dus la utilizarea greșită suspectă și dovedită a unei game largi de hormoni și substanțe peptidice, cum ar fi insulina, factori de creștere, hormonul uman de creștere (hGH), epotetinel, gonadotrofinele corionice, substanțele dopante genetice, inclusiv interferența ARN (ARNi), „medicamente de proiectare” (de exemplu, Tetrahidrogestrinonă), precum și de substanțe neaprobrate.

Sportul curat este ambasadorul nostru. Să nu uităm de faptul că Republica Moldova a pierdut toate medaliile olimpice la olimpiadele din Londra (2012) și Rio (2016), fapt ce ne-a pus într-o situație neplăcută. Dar aceasta nu se compară cu sentimentul când sportivii noștri stau pe cea mai înaltă treaptă a pedestalului și cântă imnul țării noastre. Este un sentiment de mândrie și demnitate națională și noi, cei din sistemul de management și administrare antidoping, suntem obligați să îl apărăm.

Natalia Zarbailov,
Redactor-șef

Artiom Jucov,
dr. șt. med., conferențiar universitar,
IP USMF Nicolae Testemițanu,
Agenția Națională Antidoping